

6.8.2024 12. helluntain jälkeisen viikon tiistai

Herramme Jeesuksen Kristuksen kirkastuminen

Käsittelen tässä sekä juhlan että vuorojärjestyksen mukaiset epistolat ja evankeliumit

Aamupalveluksen evankeliumi

”Noin viikon kuluttua siitä, kun Jeesus oli tämän puhunut, hän otti mukaansa Pietarin, Johanneksen ja Jaakobin ja nousi vuorelle rukoilemaan. Hänen rukoillessaan hänen kasvonsa muuttuivat ja hänen vaatteensa sädehtivät kirkkaan valkoisina. Samassa siinä oli kaksi miestä, Mooses ja Elia, keskustelemassa hänen kanssaan. He ilmestyivät taivaallisessa kirkkaudessa ja puhuivat Jeesuksen poislähdöstä, joka oli toteutuva Jerusalemissa. Pietari ja hänen kanssaan olevat opetuslapset olivat vaipuneet syvään uneen. Havahtuessaan he näkivät Jeesuksen kirkkaudessaan ja ne kaksi miestä, jotka olivat hänen kanssaan. Kun nämä olivat lähtemässä Jeesuksen luota, Pietari sanoi: ”Opettaja, on hyvä, että me olemme täällä. Me teemme kolme majaa: sinulle ja Moosekselle ja Elialle.” Mutta hän ei tiennyt mitä sanoi. Pietarin puhuessa tuli pilvi ja peitti paikan varjoonsa. Opetuslapset pelästyivät, kun näkivät miesten peittyneen pilveen. Pilvestä kuului ääni: ”Tämä on minun Poikani, minun valittuni, kuulkaa häntä!” Äänen vaiettua opetuslapset näkivät Jeesuksen olevan yksin. He pysyivät vaihi kaikesta kokemastaan eivätkä vielä silloin kertoneet siitä kenellekään.” (Luuk. 9: 28 – 36)

Tämä kertomus on myös Matteuksella (Matt. 17: 1 – 8) ja Markuksella (Mark. 9: 2 – 8).

”Noin viikon kuluttua siitä, kun Jeesus oli tämän puhunut” sitoo Jeesuksen aikaisemman puheen Kristuksen kirkastumiseen. Hän oli vähän aikaisemmin puhunut, mitä on Kristuksen seuraaminen. Se sisälsi ristin ottamisen ja itsensä kieltämisen (Luuk. 9: 23 – 27). ”Noin viikon kuluttua” ei kerro täyttä totuutta, oikea käänös on ”noin kahdeksan päivän kuluttua”. Markus ja Matteus mainitsevat ”kuuden päivän kuluttua”. Tässä ei välttämättä ole ristiriitaa, sillä Markus ja Matteus ovat voineet lukea vain välipäivät ja Luukas välipäivien lisäksi viittauksen puheen mukaisen päivän ja kirkastumisen päivän.

”Rukoilemaan” toistuu useita kertoja Luukkaan evankeliumissa. Aina tärkeiden asioiden kohdalla, oli kyse Jeesuksen kasteesta, opetuslasten valinnasta tai Hänen kärsimyksensä, Jeesus rukoili valmistautuen tehtävään. Hän on samalla esimerkki kristityille rukouksen välttämättömyydestä,

mutta myös Jumalan Poika, joka rukoilee meidän puolestamme. Hänen rukouksensa vaikuttaa, tällä kertaa sillä tavoin, että Hän kirkastuu. ”Hänen vaatteensa sädehtivät kirkkaan valkoisina” kertoo yliluonnollisesta, tuonpuoleisen rajan ylittävästä tilanteesta.

”Mooses ja Elia” edustavat Vanhan testamentin profeetoista lakia ja armoa. Jeesuksen tehtävä oli lain ja profeettojen tien kulkeminen. Tämän Hän myöhemmin kertoi Emmauksen tiellä tapaamilleen opetuslapsille: ”Juuri niinhän Messiaan piti kärsiä ja sitten mennä kirkkauteensa.” Ja hän selitti heille Mooseksesta ja kaikista profeetoista alkaen, mitä hänestä oli kaikissa kirjoituksissa sanottu.” (Luuk. 24: 26 – 27). Kristuksen tie oli toteuttaa Jumalan tahto. Se oli myös profeettojen tehtävä. Useimmat profeetoista juutalaiset torjuivat, osan jopa väkivaltaisesti.

Muut evankelistat eivät mainitse Jeesuksen, Mooseksen ja Eliaan välisen keskustelun sisältöä. Luukas sen kertoo: he ”puhuivat Jeesuksen poislähdöstä, joka oli toteutuva Jerusalemissa.”

”Havahtuessaan he näkivät Jeesuksen kirkkaudessaan” voidaan kääntää kahdella eri tavalla. Sana ”doksä” merkitsee niin kunniaa kuin kirkkauttakin, säteilevää valoa, loistetta. Suomalainen raamattu kääntää yleensä kohdan sanalla kirkkaus, vain vuoden 1776 käänös käyttää sanaa kunnia. Eri kielille käänös on tehty eri tavoin. Sana viittaa ylösnousemuksen jälkeiseen taivaalliseen elämään.

”Me teemme kolma majaa” on Pietarin väärä tulkinta keskustelusta. Hän ymmärsi sen tarkoittavan Lehtimajan juhlaa, jonka yltäkylläisyys symboloi Jumalan valtakunnan tuloa. ”Pilvi” kertoo Jumalan läsnäolosta. ”Minun Poikani” muistuttaa Jumalan ääntä Kristuksen kasteen yhteydessä (Luuk. 3: 21 – 22).

”Kuulkaa häntä viittaa kahteen eri asiaan. ”Herra, teidän Jumalanne, antaa veljienne joukosta nousta profeetan, joka on minun kaltaiseni. Häntä teidän tulee kuunnella.” (5. Moos. 18: 15) on ensimmäinen. Mutta vielä enemmän se tarkoittaa, että opetuslasten on huomiotava tämä Jumalan ilmestyminen, joka on Jumalan Poika, Hän, joka ristin kautta palaa Jumalan yhteyteen.

Kirkon opettajat kommentoivat tekstin kohtaa ”opetuslapset näkivät Jeesuksen olevan yksin” sillä tavoin, että Vanhan testamentin aika, profeettojen ja lain aika, on loppunut.

Juhlan epistola

”Pyrkikää siis, veljet, yhä innokkaammin tekemään lujaksi kutsumuksenne ja valintanne. Kun näin teette, te ette koskaan lankea, ja niin te saatte avatuista ovista vapaasti astua meidän Herramme ja Vapahtajamme Jeesuksen Kristuksen iankaikkiseen valtakuntaan. Tämän vuoksi haluan alati muistuttaa teitä näistä asioista, vaikka te ne tunnettekin ja pysytte horjumatta siinä totuudessa, joka teille on annettu. Mielestäni on paikallaan, että muistutan ja herättelen teitä niin kauan kuin vielä elän tässä maallisessa majassani. Minä näet tiedän, että majani puretaan kohta - sen on meidän Herramme Jeesus Kristuskin minulle ilmoittanut. Niinpä tahdon huolehtia siitä, että te minun lähtöni jälkeenkin voisitte aina pitää mielessänne nämä asiat. Emmehän me, silloin kun saatoimme teidän tietoonne Herramme Jeesuksen Kristuksen voiman ja tulemisen, olleet lähteneet seuraamaan mitään ovelasti seipitettyjä taruja, vaan olimme omin silmin saaneet nähdä hänen jumalallisen suuruutensa. Hän sai Jumalalta, Isältä, kunnian ja kirkkauden, kun hänelle kantautui Ylhäisimmän Kirkkauden ääni: ”Tämä on minun rakas Poikani, johon minä olen mieltynyt.” Tämän äänen me itse kuulimme tulevan taivaasta, kun olimme hänen kanssaan pyhällä vuorella. Siksi me voimme entistä lujemmin luottaa profeetalliseen sanaan. Ja hyvin teette tekin, jos kiinnitätte katseenne siihen kuin pimeässä loistavaan lamppuun, kunnes päivä sarastaa ja kointähti syttyy teidän sydämessänne.” (2. Piet. 1: 10 - 19)

”Meidän Herramme ja Vapahtajamme Jeesuksen Kristuksen iankaikkiseen valtakuntaan” on kutsu Jumalan valtakuntaan. Tähän valtakuntaan tullaan pyhitetyn elämän kautta, jonka tulee jatkua sinnikkäästi aina loppuun asti. Tähän liittyy niin oikea usko kuin oikea käyttäytyminen. Evankeliumit puhuvat joko Jumalan tai taivasten valtakunnasta. Tässä tulee esille toisenlainen määrite, kyse on Kristuksen valtakunnasta.

Sitten seuraa Pietarin ”viimeinen tahto, testamentti”. Viimeinen tahto tunnettiin niin juutalaisten kuin kreikkalaisten keskuudessa. Hän ilmaisee kuolevansa pian: ”majani puretaan kohta”. Tämän hänelle oli ilmoittanut Jeesus Kristus. Lukijoiden on pysyttävä totuudessa, joka heille on annettu.

Jo ensimmäisellä vuosisadalla esiintyi opetusta, että Jeesus ei tule toista kertaa, tätä opettavat sanoivat, että opetus Jeesuksen toisesta tulemisesta on vain keino hallita toisia ihmisiä. Tätä ajattelutapaa vastaan kirjoitetaan tässä. Pietari tuo todisteeksi oman kokemuksensa Jeesuksen kirkastumisesta. Pietari kertoo asiasta mainiten monia yksityiskohtia: Isältä saadun kirkkauden, äänen, joka tuli taivaasta, paikkana pyhän vuoren.

Evankeliumit yhdistävät Kristuksen kirkastumisen Jumalan valtakunnan tulemiseen. Kirkkoisät käsittävät asian osittain toisin. Kommentoidessaan lausetta: ”Totisesti: tässä joukossa on muutamia,

jotka eivät kohtaa kuolemaa ennen kuin näkevät Jumalan valtakunnan” (Luuk. 9: 27), he sanovat, että se toteutui Kristuksen kirkastumisen yhteydessä. Toisaalta joissain varhaisissa teksteissä kertomus kirkastumisesta ymmärretään profetiana Jumalan valtakunnasta.

”Luottaa profeetalliseen sanaan” tulee ymmärtää juuri sellaisena. Kirjeen kirjoittaja luottaa tähän profetiaan. Kristuksen toinen tuleminen on todellinen tapahtuva asia.

Vuorojärjestyksen mukainen epistola

”Ja hän on kuollut kaikkien puolesta, jotta ne, jotka elävät, eivät enää eläisi itselleen vaan hänelle, joka on kuollut ja noussut kuolleista heidän tähtensä. Niinpä emme enää arvioi ketään pelkästään inhimilliseltä kannalta. Vaikka olisimmekin ennen tunteneet Kristuksen pelkästään inhimilliseltä kannalta, emme enää tunne. Jokainen, joka on Kristuksessa, on siis uusi luomus. Vanha on kadonnut, uusi on tullut tilalle! Kaiken on saanut aikaan Jumala, joka Kristuksen välityksellä on tehnyt meidän kanssamme sovinnon ja uskonut meille tämän sovituksen viran. Jumala itse teki Kristuksessa sovinnon maailman kanssa eikä lukenut ihmisille viaksi heidän rikkomuksiaan: meille hän uskoi sovituksen sanan. Me olemme siis Kristuksen lähettämiä, ja Jumala puhuu teille meidän kauttamme. Pyydämme Kristuksen puolesta: suostukaa sovintoon Jumalan kanssa. Kristukseen, joka oli puhdas synnistä, Jumala siirsi kaikki meidän syntimme, jotta me hänessä saisimme Jumalan vanhurskauden.”
(2. Kor. 5: 15 – 21)

Kristityn uuden elämän toiminnan on huomioitava lähimmäiset, niin kuin Kristus huomioi heidät. Hänen kuolemansa olisi oltava kristityille elämisen malli. ”Emme enää arvioi ketään pelkästään inhimilliseltä kannalta”. Tässä Paavali tuomitsee toisten ihmisten arvioinnin langenneen ihmisen tavalla. Kristuksen ihmisystävällisyys on meille todellinen koetinkivi.

”Vaikka olisimmekin ennen tunteneet Kristuksen pelkästään inhimilliseltä kannalta, emme enää tunne.” Tässä Paavali puhuu nimenomaan itsestään. Hän aikaisemmin fariseuksena piti Jeesusta vain ihmisenä ja arvioi Jeesusta vain ihmisenä. Nyt Paavali ajattelee toisin.

”Jokainen, joka on Kristuksessa” tarkoittaa seurakunnan jäsentä. Seurakunta on Kristuksen ruumis. ”On uusi luomus” merkitsee juutalaisessa ajattelussa sitä, mikä tekstissämme on sanottu: ”Vanha on kadonnut, uusi on tullut tilalle!” Tämä yhdistyy lopun aikaan. Tuomio tulee sen mukaan, mikä on ihminen muutoksen jälkeen. Toiminnan aikaansa Jumala, toimija on Kristus, toiminta on ihmisten sovittaminen Jumalan kanssa, syntien anteeksi antaminen. Tätä sanomaa

välittävät ne, joilla on ”sovituksen virka”, Jumala siis toimii myös ihmisten kautta, jotka tekevät todeksi Kristuksen toiminnan omille aikalaisilleen. Vain alkuperäiseen ihmisyyteen palautunut voi olla rauhassa Jumalan kanssa.

Paavali pyytää ”Kristuksen puolesta: suostukaa sovintoon Jumalan kanssa”. Jumala kunnioittaa ihmisen vapaata tahtoa eikä pakota ketään sovintoon itsensä kanssa.

Viimeisessä jakeessa näkyy Kristuksen tehtävä hyvin: ”Kristukseen, joka oli puhdas synnistä, Jumala siirsi meidän syntimme”. Tässä toteutuu profeetta Jesajan ennustus: ”Hänet oli määrä haudata jumalattomien joukkoon. Rikkaan haudassa hän sai leposijansa. Koskaan hän ei ollut harjoittanut vääryyttä, eikä petos ollut noussut hänen huulilleen.” (Jes. 53: 9) Kristus on jo sovittanut meidät Jumalan kanssa.

”Jotta me hänessä saisimme Jumalan vanhurskauden”. Nyt, kun syntimme on poissa, ja jos olemme suostuneet sovintoon Jumalan kanssa, me ilman omaa ansiota, olemme vanhurskaita. Synti ei eroita meitä Jumalasta, me emme itse saa erottaa itseämme Jumalasta. Sen takia meidän tulee elää Jumalan tahdon mukaista elämää. Sitä vanhurskaus on.

Juhlan evankeliumi

”Kuuden päivän kuluttua Jeesus otti mukaansa Pietarin sekä Jaakobin ja tämän veljen Johanneksen ja vei heidät korkealle paikalle yksinäisyyteen. Siellä hänen ulkomuotonsa muuttui heidän nähtensä: hänen kasvonsa loistivat kuin aurinko ja hänen vaatteensa tulivat valkeiksi kuin valo. Samassa heille ilmestyivät Mooses ja Elia, jotka keskustelivat Jeesuksen kanssa. Pietari puuttui puheeseen ja sanoi Jeesukselle: ”Herra, on hyvä, että me olemme täällä. Jos tahdot, teen tänne kolme majaa: sinulle ja Moosekselle ja Elialle.” Pietarin vielä puhuessa loistava pilvi verhosi heidät ja pilvestä kuului ääni: ”Tämä on minun rakas Poikani, johon minä olen mieltynyt. Kuulkaa häntä!” Kun opetuslapset kuulivat äänen, he heittäytyivät maahan kasvoilleen suuren pelon vallassa. Mutta Jeesus tuli heidän luokseen, kosketti heitä ja sanoi: ”Nouskaa, älkää pelätkö.” Ja kun he nostivat katseensa, he eivät nähneet ketään muuta kuin Jeesuksen yksin. Kun he laskeutuivat vuorenrinnettä, Jeesus sanoi heille: ”Älkää kertoko tätä näkyä kenellekään ennen kuin Ihmisen Poika on herätetty kuolleista.” (Matt. 17: 1 – 9)

Vastaava teksti löytyy Markukselta (Mark. 9: 2 – 13) ja Luukkaalta (Luuk. 9: 28 – 36).

”Kuuden päivän kuluttua” vastaa aikaa, jolloin Jumala ilmestyi Moosekselle (2. Moos. 24: 16) ja edelsi Lehtimajanjuhlan viimeistä päivää (5. Moos. 16: 13 – 15). Sama kolmikko, Pietari, Jaakob ja Johannes, mainitaan myös Getsemanessa Jeesuksen kanssa (Matt. 26: 37). ”Korkealle vuorelle” on tapa ilmaista ilmestyminen (vrt. Siinai). Evankeliumi ei kerro vuoren nimeä, sillä ei sinällään ole mitään merkitystä. Perinteisesti vuorena on pidetty Taboria, mutta se voi olla myös Carmel tai Hermon.

”Ulkomuotonsa muuttui” on osittain ongelmallinen teksti, käänös sinällään on oikea. Muodonmuutos sisältyy moniin pakanallisiin kertomuksiin. Esimerkiksi Luukas vältti tämän sanan käyttöä. Matteuksellakin perään tulee kirkastumisen kuvaus koskien Jeesuksen kasvoja ja vaatteita. Vanhoissa suomennoksissa ei Matteuksenkaan evankeliumissa aina käytetty sanaa ulkomuodon muuttuminen vaan kirkastuminen. Sama asia koskee joitakin muihin kieliin tehtyjä käännöksiä. Teksti muistuttaa sitä kuvausta, mikä annetaan Mooseksesta, kun hän sai laintaulut: ”hänen kasvonsa säteilivät (2. Moos. 34: 29, 35).

Mooses ja Elia edustavat Vanhan testamentin Jumalan näkijöitä, jotka edustavat lakia ja profeettoja. Heidän olemisensa Jeesuksen kanssa osoittaa, että Jeesus ei ole lain tai profeettojen vastainen. Tämä näky tekee myös selväksi, että Jeesus ei ole Elias, niin kuin joskus ajateltiin Ihmisen Pojan olevan. Teksti ei kerro, miten opetuslapset tunnistivat Mooseksen ja Eliaan. Luukkaan evankeliumi mainitsee, että Jeesus keskusteli heidän kanssaan ”Jeesuksen pois lähdöstä”. Voi olla, että heidän välisensä puhe kertoi opetuslapsille, että kyse on Mooseksesta ja Eliaasta.

Pietari kutsuu Jeesusta Matteuksen evankeliumissa sanalla ”Herra” poiketen Markuksen esityksestä, jossa Markus käyttää sanaa rabbi. Markuksen käyttämä sana rabbi ei tuossa kohdassa tarkoita opettajaa, vaan vanhempaa aramealaista merkitystä, jossa korostetaan henkilön ”suuruutta”. Tätä sanaa käytettiin esimerkiksi Jumalan tai enkelien yhteydessä.

Kolme majaa liittyy Pietarin ajatukseen Lehtimajan juhlasta. Toinenkin selitys on olemassa. Jeesus oli ennen kirkastumisen tapahtumaa kertonut opetuslapsilleen tulevasta kärsimyksestään, kuolemasta ja ylösnousemuksestaan. Oleminen vuorella Mooseksen ja Eliaan kanssa mahdollisesti sai Pietarin ajattelemaan, että tässä olisi hyvä tilaisuus välttää Jeesuksen kuolema. Mooses ja Elia olivat Vanhan testamentin ”voimakkaimmat profeetat”, jotka puolustaisivat Jeesusta.

Pilvi viittaa jumaluuden läsnäoloon. ”Tämä on minun rakas Poikani” tulee Vanhasta testamentista (5. Moos. 18: 15, Ps. 2: 7). ”Johon minä olen mieltynyt tulee profeetta Jesajalta (Jes. 42: 1). Jeesus

esitetään tässä Jumalan Poikana, kärsivänä Herran palvelijana ja Mooseksen kaltaisena profeettana.

”He heittäytyivät maahan kasvoilleen suuren pelon vallassa.” Matteus kuvaa pelon lähteeksi kuullun äänen, ei niinkään sitä, mitä opetuslapset näkivät. Jeesus ”kosketti heitä”, tämä toiminta vei pelon pois, se voisi myös merkitä jonkinlaista pyhitystä tulevaan toimintaan.

”Älkää kertoko tätä näkyä kenellekään ennen kuin Ihmisen Poika on herätetty kuolleista.” Jotkut tutkijat kiinnittävät huomiota Matteuksen käyttämään sanaan ”näky”. Näiden tutkijoiden mukaan kyse olisi Pietarin oivalluksesta, kuka ja mikä Jeesus oli. Tämän näyn Pietari olisi heidän mukaansa saanut jonkun vuoden Lehtimajan juhlan aikana.

Vuorojärjestyksen mukainen evankeliumi

”Kun Jeesus kulki Galileanjärven rantaa, hän näki Simonin ja tämän veljen Andreaksen. He olivat järvellä kalastamassa heittoverkolla: he olivat näet kalastajia. Jeesus sanoi heille: Lähtekää minun mukaani. Mitä teen teistä ihmisten kalastajia.” He jättivät heti verkkonsa ja lähtivät seuraamaan Jeesusta. Jonkin matkaa kuljettuaan Jeesus näki Jaakobin, Sebedeuksen pojan, ja hänen veljensä Johanneksen. Hekin olivat veneessä, verkkojaan selvittelemässä. Jeesus kutsui heti heidät. He jättivät isänsä Sebedeuksen ja tämän palkkalaiset veneeseen ja lähtivät seuraamaan Jeesusta.” (Mark. 1: 16 – 20)

Tässä kertomuksessa Jeesus kutsuu Markuksen evankeliumin mukaan ensimmäiset opetuslapsensa. He ovat kaksi paria veljeksiä, Simon (Pietari) ja tämän veli Andreas sekä Sebedeuksen pojat Jaakob ja Johannes. Markus ei esitä opetuslapsiksi tulemisesta mitään edeltävää historiaa, vaan kaikki tapahtuu nopeasti, ilman valmisteluja. Jeesus kutsuu heitä ja he seuraavat Häntä välittömästi.

Simonin ja Andreaksen kohdalla on kyse jo toisesta kutsusta tulla Jeesuksen opetuslapsiksi. He olivat Johannes Kastajan oppilaita. Johannes oli osoittanut heille ”Jumalan Karitsan”. He tutustuivat Jeesukseen (Joh. 1: 35 – 42). Nähtävästi Johannes Kastajan vangitsemisen jälkeen veljekset olivat palanneet takaisin Galileaan.

”Jeesus kulki Galileanjärven rantaa” ja kohtaa Simonin ja Andreaksen heidän työpaikallaan. Pietarista nousee Jeesuksen opetuslasten ”puhemies” mutta hänen veljensä jää hiljaisemmaksi jäseneksi. He olivat kalastajia, kalastus oli alueen tärkein elinkeino. He eivät olleet köyhiä (eivät kyllä rikkaitakaan), sillä he omistivat verkkonsa ja esimerkiksi Jaakobin ja Johanneksen isällä

Sebedeuksella oli palkkalaisia. Kutsutut jättivät turvallisen elinkeinon tullakseen Jeesuksen opetuslapsiksi. Todennäköisesti ainakin osa heistä osasi lukea ja kirjoittaa ja perinteen mukaisesti heillä oli hyvä tieto ”kirjoituksista” eli meidän Vanhasta testamentistamme.

Kutsun vastaanottaminen edellyttää uskoa. Sitä tässä mainituilla opetuslapsilla oli. Näyttää siltä, että Sebedeuksella sitä ei ole, ainakaan evankeliumi ei sitä mainitse. Myöhemmin Sebedeuksen vaimo mainitaan Jeesuksen seuraajien joukossa (Matt. 20: 20), mahdollisesti Sebedeus oli jo tuolloin kuollut.

Nimitys ”ihmisten kalastaja” tulee todennäköisesti heidän entisestä ammatistaan. Heistä tuli Jeesuksen opetuslapsia ja he lähtivät seuraamaan Häntä. Sebedeuksen pojat, Jaakob ja Johannes muodostivat Pietarin kanssa opetuslasten keskuudessa jonkinlaisen ”sisäpiirin”. Se, että Sebedeuksen poikien isällä oli ”palkkalaisia”, osoittaa, miten suuren päätöksen Jaakob ja Johannes tekivät luopuessaan taloudellisesta varmuudesta seuratessaan Jeesusta.